

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ

У роботі вивчені теоретичні та практичні аспекти управління страховими резервами, запропоновані практичні рекомендації щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності страховика.

Ключові слова: *страхові резерви, управління страховими резервами, страхові інвестиції, концепція балансу інтересів.*

Актуальність роботи. Ринкові трансформації економіки України, яка зазнала впливу світової фінансово-економічної кризи, значно підвищують роль страхування. Велике значення для ефективної діяльності страхового ринку відіграють страхові резерви та управління ними. Оптимальне управління страховими резервами дозволяє своєчасно реагувати на зміни зовнішніх умов і внутрішнього стану страхового ринку і є основою фінансової стійкості та платоспроможності страхової компанії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковим та практичним проблемам розвитку страхового ринку присвячено чимало наукових праць таких дослідників, як: О. Гвозденко, Б. Сербиновський, С. Осадець, В. Шахов, О. Шихов, Т. Федорова та інших. Значний внесок у дослідження теоретичних та практичних аспектів інвестицій та інвестиційної діяльності внесли такі вітчизняні науковці: Ю.Коваленко, Б.Луців, Т.Майорова, С.Онікієнко, А.Пересада та інші. Але сучасна ситуація на вітчизняному страховому ринку показала недосконалість процесів формування, використання та розміщення страхових резервів. Отже, вивчення теоретичних та прикладних проблем управління страховими резервами є особливо актуальним на сучасному етапі.

Метою статті є вивчення та узагальнення теоретико–методичних та практичних аспектів управління страховими резервами.

Основна частина. Вирішення питання управління страховими резервами передбачає комплексний підхід, який повинен базуватись на глибокому аналізі теоретичних та практичних розробок, які дозволять забезпечити ефективність управлінських заходів та сприятимуть підвищенню платоспроможності страховика. Детальний аналіз серії наукових праць [1, с.125; 2, с.51; 3, с.329; 4, с.224; 5, с.523], в яких визначено економічний зміст страхових резервів показав, що частина авторів ототожнюють такі поняття, як «страховий фонд», «активи страховика», «страхові резерви», з чим ми не погоджуємося. На нашу думку, визначення поняття «страхові резерви» потребує уточнення, а саме: страхові резерви — це зарезервована частина страхових премій, що надійшли за договорами страхування, яка утворюється залежно від видів страхування з метою гарантії майбутніх виплат страхових сум та відшкодувань. Отже, поняття «страхові резерви» є вузьчим за поняття «страховий фонд», за рахунок формування страхових резервів створюються страхові фонди

страховика.

Аналіз сучасних тенденцій динаміки формування страхових резервів на вітчизняному страховому ринку за період 2008–2010 рр. дозволив зробити такі основні висновки [6]:

- негативне значення темпу зростання страхових резервів у 2009р. (–7,0%) є результатом зменшення кількості укладених договорів і, як результат, обсягів надходження страхових премій, що пов'язано із впливом фінансово-економічної кризи;

- якщо у 2009 році темп зростання технічних резервів мав негативне значення (– 10,1%), то у 2010 році по відношенню до попереднього спостерігалось його зростання, але їх обсяг не досяг докризового періоду і становив 9186,6 млн. грн.;

- позитивну динаміку мали темпи зростання резервів із страхування життя (2009/2008рр. – 11,2%; 2010/2009рр. – 22,1%).

Таким чином, на формування страхових резервів вітчизняного страхового ринку негативно вплинула фінансово-економічна криза; позитивну динаміку має обсяг страхових резервів із страхування життя, що доводить поступовий розвиток ринку за даним видом страхування.

На сучасному етапі від ефективного управління страховими резервами залежить сталий розвиток страхового ринку, конкурентоспроможність та платоспроможність вітчизняних страховиків. Отже, управління страховими резервами є одним із ефективних інструментів, що дозволяє формувати збалансований страховий портфель, отримувати значний додатковий дохід, мінімізувати негативні наслідки впливу кризових явищ в економіці країни та світу. Аналіз праць вітчизняних та зарубіжних вчених [7, С.23; 8, С.7; 9, с. 18] щодо трактування понять «управління» та «менеджмент» довів необхідність їх уточнення. Нами визначено, що управління є ширшим поняттям і може розглядатись як процес, який складається із планування, організації та контролю з метою досягнення конкретного результату. А процес менеджменту, на нашу думку, необхідно розглядати як найбільш оптимальний спосіб управління, який ґрунтується на визначенні причинно-наслідкових зв'язків у сфері управління.

Ефективне управління розміщенням страхових резервів дозволяє страховику отримувати значний інвестиційний дохід, підвищити свою платоспроможність та мати конкурентні переваги. Отже, потребує більш детального вивчення сутність і функціональне призначення інвестиційної діяльності страховика, яке повинно ґрунтуватись на визначенні економічної сутності страхових інвестицій та їх функціональної ролі. У ґрунтовних наукових працях [10, с. 11–14; 11, с.630–634] наведено приблизно однакове визначення інвестицій як довготермінових вкладень капіталу у різні сфери та галузі народного господарства, цінні папери, інтелектуальну власність. У монографії Б. Луціва [12, с.25] та у колективній монографії під керівництвом А.Пересади [13, с. 18–20] приділено значну увагу теорії банківських інвестицій, їх специфічній формі прояву. Аналіз наведених ґрунтовних праць дозволив нам дійти висновку про необхідність виокремлення в системі класифікації інвестицій страхові інвестиції, які є важливим джерелом отримання додаткового доходу та забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страховика.

Таким чином, функціональне призначення страхових інвестицій має тісний зв'язок із функцією управління. Важливим аспектом управління страховими резервами є здійснення процесу управління таким чином, щоб забезпечити баланс інтересів учасників страхової діяльності. Такими учасниками, крім страхових ком-

паній, можуть бути органи державної влади в особі регулятора, місцеві органи влади (які знаходяться в тому ж регіоні, що і страхова компанія), підприємства та населення даного регіону. Отже, при управлінні страховими резервами важливо виробити концепцію балансу інтересів учасників страхової діяльності. Інвестиційна політика повинна базуватись на створенні механізму державних гарантій, зростанні координуючої ролі держави, організаційних та інституційних передумов інвестиційної діяльності страховиків.

Висновки. Аналіз теоретико-методичних та практичних аспектів управління страховими резервами дозволив дійти висновку, що ефективно управління страховими резервами тісно пов'язане із інвестиційною діяльністю страховика. Важливим фактором в управлінні страховими резервами повинно стати дотримання балансу інтересів учасників страхової та інвестиційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Шихов А.К. Страхование [Текст]: [учеб, пособ.] / Шихов А.К. – М.: ЮНИТИ–ДАНА, 2000.–431 с.
2. Гвозденко А.А. Основы страхования [Текст]: [учебник] / А. Гвозденко. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 304 с.
3. Федорова Т.А. Основы страховой деятельности [Текст]: [учебник] / Т. Федорова. – М.: Издательство БЕК, 1999. – 776 с.
4. Шахов В.В. Страхование [Текст]: [учеб, для вузов] / Шахов В.В. – М: Страховой полис: ЮНИТИ, 1997.–311с.
5. Осадець С.С. Страхування [Текст]: [підручник] / Осадець С.С. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.
6. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс] . –Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/>.
7. Завадський Й.С. Менеджмент [Текст]: [Монографія] / Завадський Й.С. – К.: Українсько– фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1998. – 542 с.
8. Шегда А.В. Основы менеджмента [Текст]: [учебн. пособ.] / Шегда А.В. – К.: Знание, 1998.–204 с.
9. Хміль Ф.І. Основы менеджменту [Текст]: [підручник] / Хміль Ф.І. – К.: Академвидав, 2003.–608 с.
10. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом [Текст]: [монографія] / А.Пересада. – К.: Лібра, 2002.–472 с.
11. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1 [Текст] /Редкол.: С.В.Мочерний (відп.ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000.–864 с.
12. Луців Б.Л. Банківська діяльність у сфері інвестицій [Текст]: [монографія] / Б.Луців. – К.: Лібра, 2002. – 320 с.
13. Пересада А.А. Управління банківськими інвестиціями [Текст]: [монографія] / А.Пересада, Т.Майорова. – К.: КНЕУ, 2005. – 472 с.

Annotation. *The theoretical and practical aspects of management insurance backlogs are in-process studied, practical recommendations are offered in relation to the increase of efficiency of investment activity of insurer.*

Key words: *insurance backlogs, management, insurance investments, conception of balance of interests, insurance backlogs.*